

Bijlage VMBO-GL en TL
2007

tijdvak 2

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

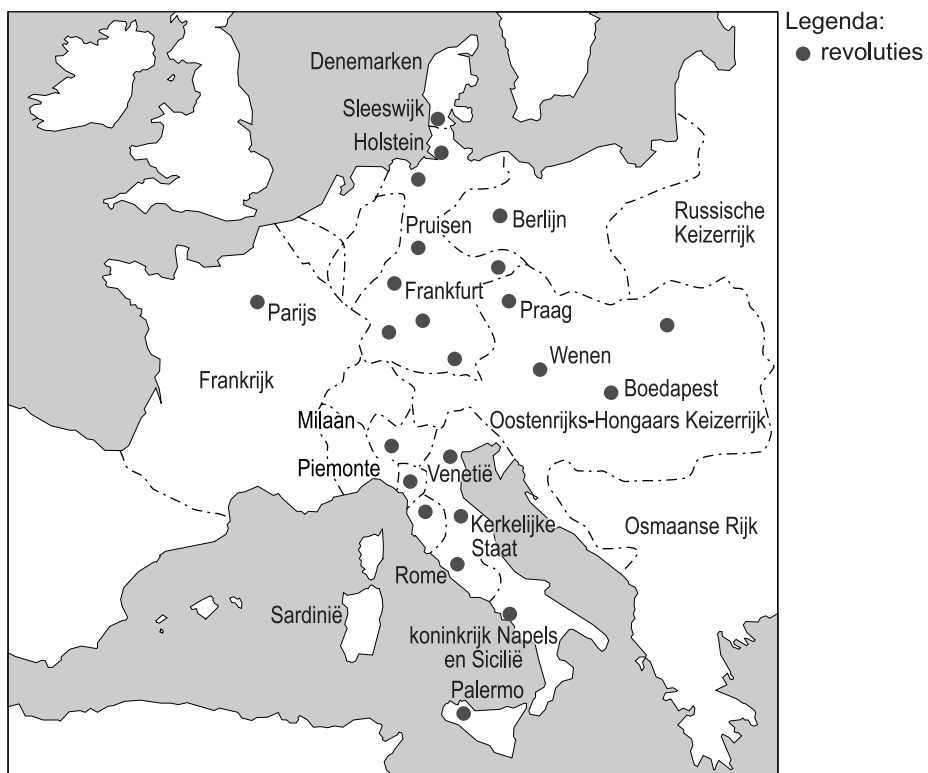
Bronnenboekje

Staatsinrichting van Nederland

+ Nederland en Europa

bron 1

Op de kaart zijn de plaatsen aangegeven waar in 1848 revoluties uitbraken.

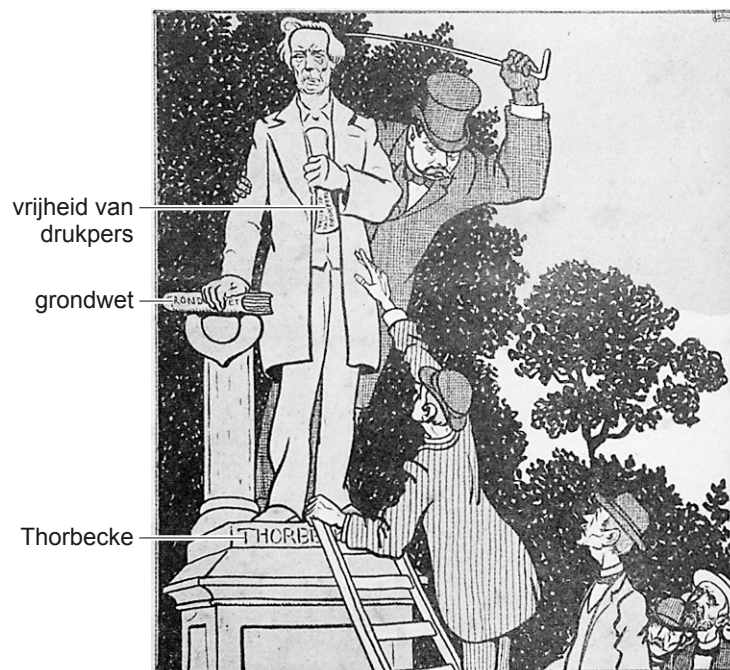
bron 2

Een gedicht gemaakt door de vader van Aletta Jacobs in 1878.

1. Niet tot het dagelijkse en huiselijke leven
Voel jij je geroepen of verplicht
Jij richt je op een ander streven
Je oog op een hoger doel gericht
2. Je helemaal daaraan toe te wijden
Scheen jou het leven waard
Daarvoor te werken en te strijden
Dat scheen jouw doel op aard
3. Nu je jouw studie hebt volbracht
En de doctorstitel hebt verkregen
Heb je door je ijver en je moed
De hoogste trap voor een vrouw betreden
4. Treed nu op als redder van vrouw en wicht (= *klein kind*)
Die door ziekte zijn ter neer (= *naar beneden*) gebogen
Aanvaard je beroep als een heilige plicht
Met de ernst van deze taak voor de ogen.

bron 3

Een prent uit 1908 met als titel: 'Liberalisme vroeger en nu.'

Toelichting bij de bron

De met zijn wandelstok slaande liberaal roept tegen de socialisten en andere Nederlanders: 'De vrijheid van drukpers is niet voor jullie bedoeld!'

De bronnen 4 tot en met 8 gaan over vijf gebeurtenissen in de periode 1860-1920 en staan in willekeurige volgorde.

bron 4

Het laatste doodvonnis in Nederland wordt voltrokken in 1860. In 1870 wordt de doodstraf uit het strafrecht geschrapt. In het militair recht blijft de doodstraf bestaan.

bron 5

Door de uitbreiding van het kiesrecht in 1917 krijgt Nederland eindelijk het algemeen kiesrecht. Elke man vanaf 23 jaar mag nu stemmen. Vrouwen mogen wel worden gekozen, maar mogen zelf niet stemmen.

bron 6

In Nederland wordt in 1898, twee jaar na de introductie van de eerste auto, de rijvergunning verplicht. Daarmee is Nederland het eerste land dat een nationaal nummerbord invoert.

bron 7

Bij de invoering van de Woningwet in 1901 krijgen de gemeenten onder meer de mogelijkheid om woningen onbewoonbaar te verklaren. De gemeenten worden ook verantwoordelijk gehouden voor de naleving van de bouwvoorschriften.

bron 8

Multatuli publiceert in 1860 de roman Max Havelaar. Daarin schrijft hij over de slechte behandeling van de inlandse bevolking in Indonesië.

bron 9

Een bijeenkomst van Nederlandse bisschoppen (1870).

bron 10

Voorpagina van een tijdschrift van een politieke partij (1890).

RECHT VOOR ALLEN

Orgaan der Sociaal-Demokratische Partij.

bron 11

De 'Christelijke Jongelings Vereniging Daniel' in Gouda (1924).

bron 12

Een getuige van een gebeurtenis (1918).

Hij riep de arbeiders op om te gaan demonstreren. Op 11 november maakte hij zijn programma bekend. Diezelfde avond hield hij een hartstochtelijke toespraak waarbij hij de arbeidersklasse in Nederland opriep de politieke macht te grijpen.

bron 13

Een tekst over de Vrije Universiteit (1920).

De 'kleine luyden' tellen mee! Door de toegenomen welvaart kunnen mensen die zelf niet meer dan lager onderwijs hebben gehad, hun zonen naar de Vrije Universiteit sturen. De 'kleine luyden' spelen in Nederland een belangrijke rol in de kerk, in de politiek en in de maatschappij.

De bronnen 14, 15 en 16 zijn drie tekeningen van L. Jordaan over Nederland tijdens de Duitse bezetting (1940-1945).

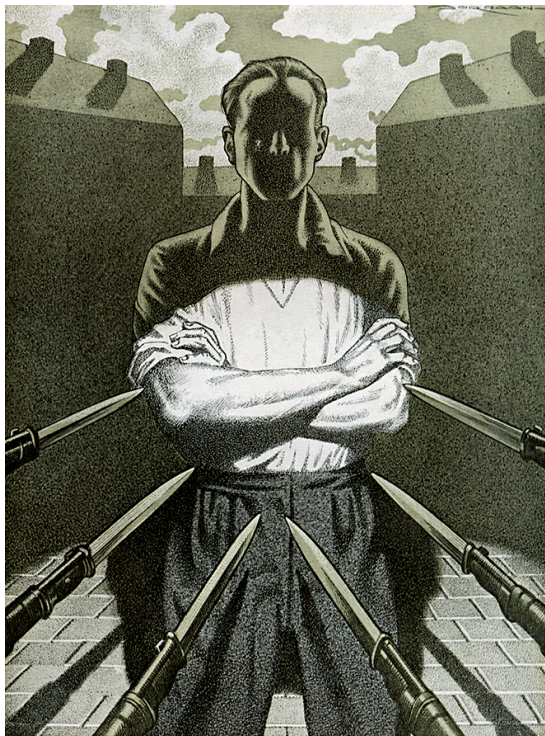
bron 14

De waanzin breekt los.

bron 15

Nee, ik staak!

bron 16

Gelijkschakeling van Nederlandse kranten.

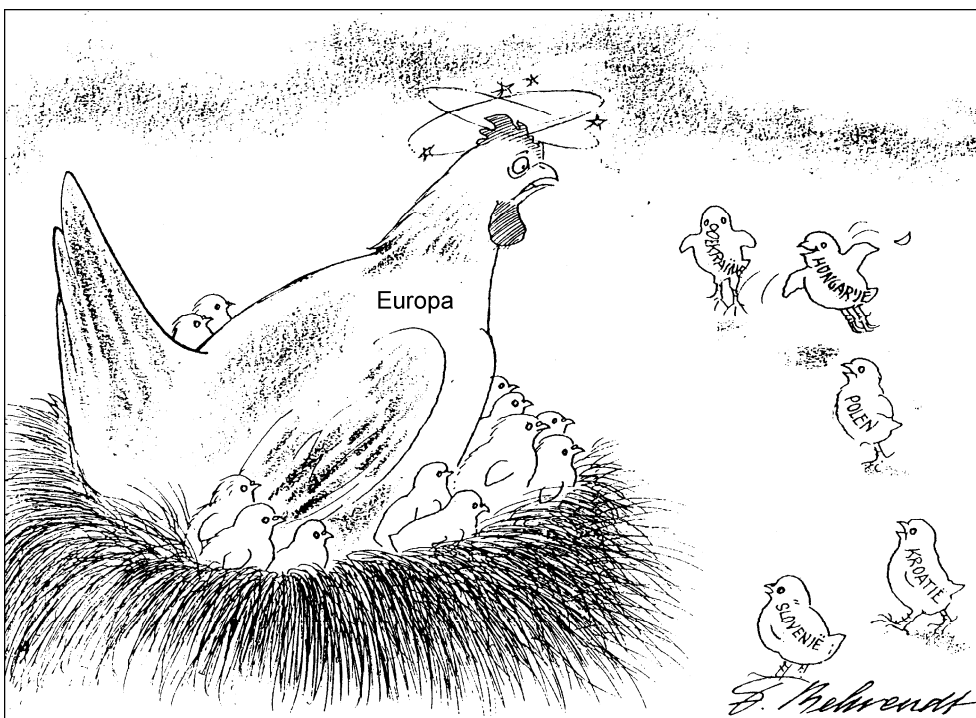

Toelichting

Op de tafel liggen enkele Nederlandse dagbladen. Rechts staat een Duitse officier.

bron 17

Een spotprent uit 1993.

Toelichting

Op de kip staat 'Europa'.

Op de kuikens staat: Oekraïne, Hongarije, Polen, Kroatië en Slovenië.

De bronnen 18, 19 en 20 zijn drie foto's van koningin Beatrix.

bron 18

Koningin Beatrix in Drenthe tijdens ernstige wateroverlast (1996).

bron 19

Koningin Beatrix tijdens een toespraak in het Amerikaanse Congres (1982).

bron 20

Koningin Beatrix in een politieauto (1980).

bron 21**Grens aan recht op voortplanting.**

Als het aan de rechter ligt, krijgt Sonja de J. geen kind meer. Zij is veroordeeld voor mishandeling en doodslag van haar driejarige dochter Savanna. In zijn vonnis geeft de rechter aan dat er maatregelen genomen moeten worden om te voorkomen dat zij opnieuw zwanger wordt tijdens een bezoek van haar man of wanneer ze op verlof gaat. Het zelfbeschikkingsrecht op

voortplanting wordt normaal gesproken alleen beperkt bij zeer ernstig verstandelijk gehandicapten met een IQ van 60 of lager. In de praktijk betekent het dat er geen dwang maar drang wordt uitgeoefend. Tegen de moeder wordt gezegd: 'U krijgt geen man op bezoek, tenzij u vrijwillig de anticonceptiepil accepteert.'

bron 22

Drie fragmenten van grondwetten uit verschillende perioden.

fragment 1:

De leden van de Tweede Kamer worden rechtstreeks gekozen door alle mannelijke inwoners van Nederland vanaf 23 jaar. Iedere mannelijke inwoner mag slechts één stem uitbrengen.

fragment 2:

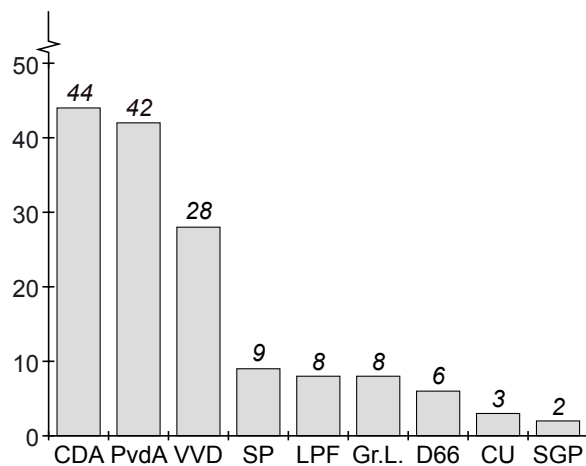
De leden van de Tweede Kamer worden in de kiesdistricten gekozen door meerderjarige mannen. Deze mannen mogen stemmen wanneer zij een bepaald bedrag aan belasting betalen.

fragment 3:

De leden van de Tweede Kamer worden rechtstreeks gekozen door de Nederlanders die de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt.

bron 23

Zetelverdeling na de verkiezingen van de Tweede Kamer in 2003.

De koloniale relatie Indonesië - Nederland

+

Het Indonesisch-Nederlands conflict 1945-1949

De bronnen 24 tot en met 27 zijn vier beschrijvingen over de tijd van de VOC.

bron 24

Wanneer de specerijen op de markt veel geld opbrachten, werd de eilandbewoners opgedragen voor nieuwe aanplantingen te zorgen. De hoeveelheid van die aanplantingen werd van te voren bepaald en elk jaar zond de VOC zijn vloot naar de Molukken om het teveel aan aanplantingen te vernielen.

bron 25

Er werden handelsnederzettingen op gunstig gelegen plaatsen gesticht. Die bestonden uit een fort, een haven, wat pakhuizen en woningen. Van hieruit werd handel gedreven met de inlandse bevolking.

bron 26

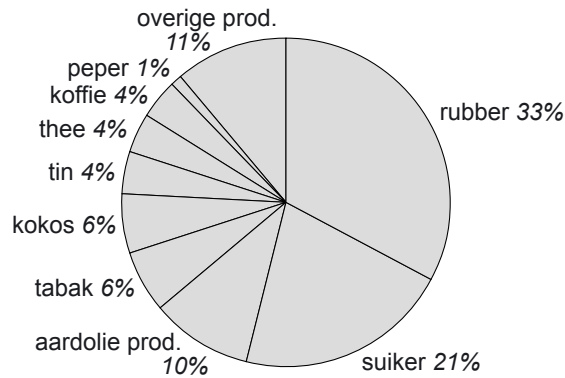
De koning van het eiland gaf aan de Compagnie de verzekering dat alle peper en wilde kaneel die in zijn rijk groeiden aan de Compagnie geleverd zouden worden. Verder zou alle peper geladen worden op schepen van de Compagnie, zonder dat andere landen er iets van zouden krijgen.

bron 27

Begin 1621 verscheen de VOC met twaalf schepen voor het grootste eiland van de Banda-eilanden. De bemanning opende het vuur en kreeg de belangrijkste vestiging van het eiland in handen. Duizenden Bandanezen vluchtten naar de bergen. Hun dorpen werden verwoest. De inwoners werden onthoofd.

bron 28

De belangrijkste exportproducten van Indonesië (in geldwaarde).

bron 29

Over economische veranderingen in Indonesië:

Weldra schoten de koffiestruiken als paddenstoelen uit de grond, waren er miljoenen suikerrietpluimen en strekten eindeloze indigo-velden en tabakstuinen zich over het land uit. Heel Java was druk in de weer. Zwaar beladen kwamen de zeilschepen van de Nederlandse Handelmaatschappij de haven van Den Helder binnen. In 1831 werd er voor het eerst weer winst gemaakt: ruim honderdduizend gulden.

bron 30

Een historicus over het Cultuurstelsel (1985).

Hoe zwaar het stelsel op het volksleven drukte is niet meer na te gaan. Maar het staat wel vast dat binnen een tiental jaren de Javaan veel beter leefde dan vroeger. Het bewijs daarvoor is dat het gebruik van zout, een luxe artikel, per hoofd snel toenam. Bovendien kon de Javaan in 1840 gemiddeld drie keer zoveel uitgeven aan textiel en landbouwwerktuigen als in 1830.

bron 31

Overzicht van de inkomsten (in guldens) voor de Nederlandse overheid in de periode Indonesië 1840-1864.

koffie	374.124.230
suiker	60.743.748
kleurstoffen	33.534.532
peper	621.116

bron 32

Een subsidieaanvraag (1850).

Toen het Nederlands Bijbelgenootschap bij de Nederlandse overheid om subsidie vroeg voor de oprichting van Javaanse scholen, werd dit geweigerd omdat er te weinig geld voor was. Als de financiële toestand van de overheid zou verbeteren zou de regering het schenken van een bedrag in overweging nemen.

bron 33

Ansichtkaart uit Kampen van de Generaal J.B. van Heutsz Kazerne(1950).

bron 34

Over het Nederlandse beleid in Indonesië aan het begin van de 20e eeuw.

Uit een Nederlands geschiedenisboek (1969):

Het meest profiteerde de Indonesische bevolking van maatregelen die getroffen werden ter bestrijding van tropische ziekten als malaria, cholera en huidziekte. Op wat Nederlandse medici in Indonesië presteerden mag met trots worden gewezen.

bron 35

Drie omschrijvingen.

Omschrijving a:

Doel van deze groepering was om het Nederlandse bestuur over Indonesië te beëindigen. Dit probeerde zij onder andere te bereiken door het Maleis als eenheidstaal te gaan gebruiken, een eigen roodwitte vlag in te voeren en een eigen volkslied te gebruiken.

Omschrijving b:

Deze groepering werd opgericht door Javaanse handelaren. Godsdienstige en economische motieven speelden een rol. Doel van deze groepering was onder andere om elkaar te helpen, het volk te verheffen en het geloof en de vooruitgang te bevorderen.

Omschrijving c:

Deze groepering leerde de inheemse bewoners hoe ze vakverenigingen moesten oprichten, hoe ze stakingen moesten organiseren en hoe ze revolutionaire acties op touw konden zetten. De leus van deze groepering was: "Strijd tegen het verderfelijke kapitalisme."

bron 36

Over het opkomende nationalisme in Indonesië.

In november 1926 en januari 1927 waren er weer grote opstanden in West-Java en in West-Sumatra. Gouverneur-generaal De Graeff stond welwillend tegenover het nationalisme, maar hij was genoodzaakt de opstanden van de nationalist met geweld te onderdrukken. Er werden vier doodvonnissen uitgesproken en duizenden gevangenisstraffen opgelegd.

bron 37

Minister-president Drees over de politionele actie (1947).

Binnenkort gaan we overleggen hoe we verder moeten met deze situatie. Daarover ben ik niet erg optimistisch, maar misschien leiden de besprekingen toch tot een positief resultaat. Het zou in ieder geval goed zijn voor de besprekingen wanneer men ons internationaal gezien even met rust zou laten en de besprekingen aan óns zou overlaten.

bron 38

In 1995 brengt de Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken, Van Mierlo, een bezoek aan Indonesië. Hij heeft de opdracht gekregen de mensenrechtensituatie in Indonesië aan de orde te stellen.

Van Mierlo: "...Eh ... wat betreft die ex ... ex ... ex" De Indonesische president vraagt: "Excuses?" Van Mierlo maakt zijn zin verder af: "executies."

